

IN MIJN NAAM

Matteüs 18:20

Theologische Universiteit Kampen

Steunpunt liturgie

Naast de betrokkenheid op digitaal uitgezonden kerkdiensten, is er ook behoefte om zelf vorm te geven aan geestelijke ontmoeting, viering en gebed. Om daaraan structuur en vorm te geven, bieden de Theologische Universiteit Kampen en het Steunpunt Liturgie samen deze handreiking, onder de titel *In Mijn Naam...* (Matteüs 18: 20).

Ieder week wordt er een nieuwe aflevering geplaatst. Deze vierde aflevering bevat een Paasviering.

4

Hierheen!

Viering voor Pasen¹

Het begin

De paaskaars wordt aangestoken

K De Heer is waarlijk opgestaan!
Zijn licht verdrijft de duisternis!

De nacht is voorbij,
het is dag geworden:
de zon is stralend opgegaan,
de zon die gerechtigheid brengt
en genezing in haar vleugels draagt. (Mal 3,20)

De Heer is waarlijk opgestaan!
A **Hij is waarlijk verrezen!**

¹ Onderaan de viering zijn wat praktische suggesties te vinden en nog wat achtergronden.

Lied: LB 637 'O vlam van Pasen, steek ons aan'²

O vlam van Pasen, steek ons aan,
de Heer is waarlijk opgestaan!
De Zoon, voor wie het duister zwicht,
de Zoon is als de zon, zo licht!

De Vader laat niet in het graf
zijn kind dat zoveel vreugde gaf,
Hij tilt het uit de kille grond -
het loopt als vuur de wereld rond.

De oude nacht voorgoed gedood,
de toekomst kleurt de morgen rood;
ziehier hoe God vergevend is
en hoe zijn liefde levend is.

Ziehier het licht van lange duur,
ziehier de Zoon, de zon, het vuur;
o vlam van Pasen, steek ons aan -
de Heer is waarlijk opgestaan!

Gebed

Heer God,
toen vanochtend vroeg de zon opging,
verdween het donker van de afgelopen nacht.

Schepper van het Licht,
toen in de Hof van Arimatea uw woord klonk,
brak het graf open -
het duister was voorgoed overwonnen.

Wij danken U voor deze Overwinning,
wij loven U, uit het diepst van ons hart.

Wij vragen u: laat uw licht schijnen
in heel ons leven,
laat de vreugde van dit paasfeest
voor ons een blijvende vreugde zijn
door Jezus Christus, uw Zoon, onze Heer.

Amen

² Melodie: 'Daar juicht een toon, daar klinkt een stem'. Tekst: André F. Troost

Rond de Bijbel

Lezing 1: Exodus 14: 5 – 8, 10 - 15: 1, 15:20a

Toen aan de farao, de koning van Egypte, bericht werd dat het volk gevlucht was, kregen hij en zijn hovelingen spijt. 'Hoe konden we Israël zomaar laten vertrekken!' zeiden ze. 'Nu zijn we onze slaven kwijt.' De farao liet zijn strijdwagen inspannen en verzamelde zijn krijgsvolk. Hij nam de zeshonderd beste wagens van Egypte mee, en ook alle andere, stuk voor stuk bemand met officieren. De HEER zorgde ervoor dat de farao, de koning van Egypte, onverzettelijk bleef, zodat hij de achtervolging van de Israëlieten inzette, die onbevreesd vertrokken waren.

Toen de Israëlieten de farao zagen naderen, met al zijn paarden, wagens en ruiters en al zijn voetvolk, werden ze doodsbang en riepen ze de HEER luidkeels om hulp. Ze zeiden tegen Mozes: 'Waren er soms in Egypte geen graven, dat u ons hebt meegenomen om in de woestijn te sterven? Hoe kon u ons dit aandoen! Waarom hebt u ons uit Egypte weggehaald? Hebben we niet al in Egypte gezegd: "Laat ons toch met rust, laat ons maar als slaven voor de Egyptenaren werken, want dat is altijd nog beter dan om te komen in de woestijn"?'

Maar Mozes antwoordde het volk: 'Wees niet bang, wacht rustig af. Dan zult u zien hoe de HEER vandaag voor u de overwinning behaalt. De Egyptenaren die u daar nu ziet, zult u hierna nooit meer terugzien. De HEER zal voor u strijden, u hoeft zelf niets te doen.'

De HEER zei tegen Mozes: 'Waarom roep je mij te hulp? Zeg tegen de Israëlieten dat ze verder trekken. Jij moet je staf geheven houden boven de zee en zo het water splijten, zodat de Israëlieten dwars door de zee kunnen gaan, over droog land. Ik zal de Egyptenaren onverzettelijk maken zodat ze hen achterna gaan, en dan zal ik mijn majesteit tonen door de farao en zijn hele leger, zijn wagens en zijn ruiters, ten val te brengen. De Egyptenaren zullen beseffen dat ik de HEER ben, als ik in mijn majesteit de farao, met al zijn wagens en ruiters, ten val heb gebracht.'

De engel van God, die steeds voor het leger van de Israëlieten uit was gegaan, stelde zich nu achter hen op. Ook de wolkkolom die eerst voor hen uit ging stelde zich achter hen op, zodat hij tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten kwam te staan. Aan de ene kant bracht de wolk duisternis, aan de andere kant verlichtte de vuurzuil de nacht. Die hele nacht konden de legers niet bij elkaar komen.

Toen hield Mozes zijn arm boven de zee, en de HEER liet de zee terugwijken door gedurende de hele nacht een krachtige oostenwind te laten waaien. Hij veranderde de zee in droog land. Het water spleet, en zo konden de Israëlieten dwars door de zee gaan, over droog land; rechts en links van hen rees het water op als een muur. De Egyptenaren achtervolgden hen, alle paarden en wagens van de farao en al zijn ruiters gingen achter hen aan de zee in.

Maar in de morgenwake keek de HEER vanuit de vuurzuil en de wolkkolom neer op het Egyptische leger en zaaide paniek onder hen. Hij liet de wielen van de wagens

vastlopen, zodat de Egyptenaren de grootste moeite hadden om vooruit te komen. 'Laten we vluchten!' riepen ze. 'De HEER steunt de Israëlieten, hij strijdt tegen ons!'

De HEER zei tegen Mozes: 'Strek je arm uit boven de zee; dan stroomt het water terug, over de Egyptenaren en over al hun wagens en ruiters.' Mozes gehoorzaamde, en toen de dageraad aanbrak, stroomde de zee terug naar haar gewone plaats. De Egyptenaren vluchtten het water tegemoet, de HEER dreef hen regelrecht de golven in. Het terugstromende water overspoelde het hele leger van de farao, al zijn wagens en ruiters, die achter de Israëlieten aan de zee in gereden waren; niet een van hen bleef in leven.

Maar de Israëlieten waren dwars door de zee gegaan, over droog land, terwijl rechts en links van hen het water als een muur omhoog rees.

Zo redde de HEER de Israëlieten die dag uit de handen van de Egyptenaren. Toen ze de Egyptenaren dood langs de zee zagen liggen en het tot hen doordrong hoe krachtig de HEER tegen Egypte was opgetreden, kregen ze ontzag voor de HEER en stelden ze hun vertrouwen in hem en in zijn dienaar Mozes.

Toen zong Mozes, samen met de Israëlieten, een lied ter ere van de HEER. De profetes Mirjam, Aärons zuster, pakte haar tamboerijn, en alle vrouwen volgden haar, dansend en op de tamboerijn spelend:

Lied: LB 169 'De koning van Egypteland'

De koning van Egypte land
trok al zijn legers saam.
Ons lot was echter in Gods hand.
Geprezen zij zijn Naam!

refrein

Zing de Heer, want Hij is hoog
verheven,
het paard en zijn ruiter stortte Hij
in zee (2x)

Hun ruiters zaten hoog te paard,
hun wagens reden snel.
Maar hoger nog verheven is
die streed voor Israël.

refrein

De aarde dreunde van geweld,
de lucht zag zwart van stof.
Maar met ons was de sterke held,
Zing, Israël, zijn lof.

refrein

Zijn adem baande ons een pad,
de wind werd bondgenoot.
De vijand echter vond zijn graf
in 't water van de dood.

refrein

Voor altijd worden man en paard
verzwegen in de vloed.
Maar rondom is de naam vermaard
van Hem die wonderen doet.

refrein

Loof nu de Heer met snarenspeel
en hef de tamboerijn,
want Hij verlost Israël.
Geprezen moet Hij zijn.

refrein

Beeldmeditatie

Een pad door het water,
langs Mozes met zijn staf.
Gods engel gaat ons voor,
Gods wolk in onze rug.
Geen Egypte meer,
voorgoed vrij.

We vieren het jaar na jaar,
en eeuw na eeuw,
die nacht zo anders dan alle andere.

Tot die nacht in herhaling ging,
ongedacht, onverwacht.
Een pad naar bevrijding,
langs kruis en graf.
Gods Zoon gaat ons voor,
zijn Geest in onze rug.
Geen gevangenschap meer,
voorgoed vrij.
Wat een nacht,
zo anders dan alle andere...

Lezing 2: Johannes 20, 1-18

Beeldmeditatie

Zo vroeg als kan keer je terug naar het graf. Je hebt hem willen volgen,
maar stuitte op de zee. Hij werd erin verzwolgen.

Je zoekt hem, wilt hem zien,
verzorgen.

Een rustplaats voor hem maken –
zoals een vos of een vogel. Dan
toch.

Maar het graf is leeg. Je mag hem
niet grijpen. Hij vraagt het aan je:
houd me niet vast!

De zee is gebroken en de weg ligt
voor je.

Daar klinkt een stem:

Wat doe je hier nog?

Hij is al aan de overkant.

Overweging

Pasen is dit jaar meer dan ooit het feest van een 'nog niet'. Fysiek samen vieren, zingen, aanraken, eten – van blijdschap omdat de Heer leeft! – het zit er niet in. We moeten wachten en ons inhouden. In gespannen verwachting, maar ook gelaten en vol vrees en verdriet. Wat is er al een lijden en verlies. Komt het nog goed?

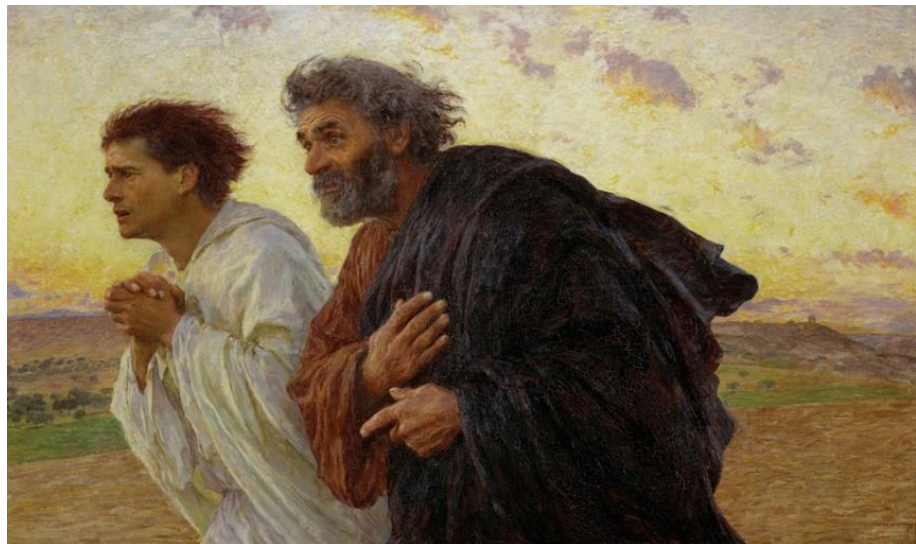
Waarheen leidt de weg waarop de Heer ons voert?

Misschien is het daarom nu goed stil te staan bij een getuigenis van Pasen, waarin het 'nog niet' sterk aanwezig is. Het begin van Johannes 20. Wij kijken en voelen mee met Petrus en Maria Magdalena. Maar misschien nog wel het meest met Jezus' meest intieme vriend, de evangelist zelf, 'de apostel van wie Jezus hield.'

Waarheen leidt de weg van de Heer? Is Hij er wel in onze onrust en verdriet? Direct in de eerste zinnen grijnst een vergelijkbare wanhoop ons aan. Je voelt Maria's richtingloosheid en ontredde van de doorwaakte nacht en haar gang door de ochtendschemering naar het graf.

We ervaren de stuurlaasheid en het verlangen naar hoop en uitredding in de loop van Petrus en Johannes. Nergens in de evangeliën wordt er zo hard gerend als hier.

Het is of Johannes het nog allemaal precies weet. Beeldend, tastbaar bijna, tekent hij voor onze ogen hoe ze geroepen werden door een Maria in totale paniek. 'Het graf is open! Hij is weg!' De angst, de verwarring, het zet Johannes in een razende beweging. Zijn vriend, zijn Messias, zijn hoop – het was al vervlogen, en nu ook nog dit!

Voor ons is hardlopen er niet bij. Nu ja, even dan, voor wat beweging of een frisse neus, zoals Mark Rutte zegt. Maar verder zitten we thuis. Hoezo, hoop op nieuw leven? Natuurlijk, door het voorjaar ziet alles er ineens prachtig uit. Maar tegelijk waart er een virus rond dat heel veel dat ons lief is – dierbaren, contacten, werk, dromen voor de toekomst – bedreigt en kapot maakt.

Hijgend komt Jezus' beste vriend aan bij het graf. We zien hem bukken en kijken. Wachtend op Petrus, die toch belangrijker is dan hij. Maar ook verstart en ontgoocheld. Want het is zoals Maria zei: het graf is leeg; Hij is er niet. En dan zien we Petrus aankomen, zoals we hem kennen: direct, doortastend. In een keer stapt hij het graf binnen. En dan zien ze het. Is het waar? Is het echt waar!? We staan daar, met

Johannes. Maar we voelen in hem de hoop, het geloof weer opvlammen. In stilte, maar krachtig en onweerstaanbaar.

Oud geworden schrijft Johannes het op. En we horen hem: 'Ach, we hadden toen helemaal niet door dat de Bijbel het gewoon zegt. Het kon niet anders dan dat hij uit de dood zou opstaan! We wisten het niet. We hadden Hem nog niet ontmoet. We begrepen er helemaal niets van. En toch flakkerde die sterke vlam van geloof en hoop op! Nog maar kort geleden werd Lazarus door omstanders van zijn cocon van doeken ontdaan. Maar moet je dit eens zien. Hier is Hij zelf door de banden van de dood heen gebroken. Zijn hoofddoek netjes weggelegd. Hij, mijn vriend, mijn Messias, mijn hoop, Hij leeft! Hijzelf heeft me geroepen: kom hierheen, kom het zien!'

Waarheen leidt de Heer ons? Naar Pasen. Er waart een virus, zoekend wie het kan verslinden. Van een uitbundig feest vol liederen, vreugde en omhelzingen is dit jaar geen sprake. We zien Hem niet. Nog niet. Maar Hij is opgestaan! Hij leeft, en Hij geeft leven, zelfs door de dood heen.

Geloofsbelijdenis

Wij geloven in één God,
de almachtige Vader,
Schepper van de hemel en de aarde,
van alle zichtbare en onzichtbare dingen.

En in één Heer Jezus Christus,
de eniggeboren Zoon van God,
geboren uit de Vader vóór alle eeuwen,
God uit God,
Licht uit Licht,
waarachtig God uit waarachtig God;
geboren, niet geschapen,
één van wezen met de Vader;
door Hem zijn alle dingen geworden.
Ter wille van ons mensen en van ons behoud
is Hij neergedaald uit de hemel
en vlees geworden door de Heilige Geest uit de maagd Maria
en is mens geworden.
Hij is ook voor ons gekruisigd onder Pontius Pilatus,
heeft geleden en is begraven.
Op de derde dag is Hij opgestaan overeenkomstig de Schriften.
Hij is opgevaren naar de hemel,
zit aan de rechterhand van de Vader
en zal in heerlijkheid weerkomen
om te oordelen de levenden en de doden.
En zijn rijk zal geen einde hebben.

En in de Heilige Geest,
die Heer is en levend maakt,
die van de Vader en de Zoon uitgaat,
die samen met de Vader en de Zoon aanbeden en verheerlijkt wordt,
die gesproken heeft door de profeten.
En één heilige, algemene en apostolische kerk.
Wij belijden één doop tot vergeving van zonden.
Wij verwachten de opstanding van de doden
en het leven van de komende eeuw.

Amen

Gebed en geven

Dit gebed bestaat uit een afwisseling van gesproken en eventueel gezongen gebed. Het laatste onderdeel is een gebed van Maarten Luther. Hij schreef het in 1527, toen Wittenberg was getroffen door de pest. In een brief raadde hij daarbij aan om gezond te leven, thuis te blijven om zo de ander niet te schaden.

Zoals een bloem zijn kelk heft naar de zon,
een boom zijn armen uitbreidt naar de hemel,
ja zelfs het zaad, diep in de akkergrond,
zoekt naar het licht en opstaat om te leven,
zo zoekt ons hart naar U, o eeuwig licht,
zo taalt ons lied naar U, o God van vrede.

In sierlijk schrift, hoog aan de hemeltrans,
hebt Gij de nacht uw signatuur gegeven.
Wij zijn geschreven met dezelfde hand,
dezelfde gratie wekt ook ons tot leven.
De morgensterk, zozeer aan U verwant,
Hij heeft het uur der duisternis verdreven.

God van ons hart, Gij die ons zingen doet,
uw mensen zijn wij, maaxsel van uw handen,
uw adem geeft ons innigheid en gloed,
o leid ons uit het huis van schade en schande -
Gij schenkt de sterveling een vergezicht,
uw stad van licht daalt neer over de landen.³

[kort stiltemoment]

Op deze paasdag bidden wij in het bijzonder voor
iedereen die dit feest met pijn in het hart viert,
omdat een geliefde op afstand moet blijven,

³ Dit deel van het gebed kan ook gezongen worden. Zie daarvoor LB 220 of GK06 173. Tekst: Jaap Zijlstra.

omdat een goede vriend op de ic ligt,
omdat een dierbare is overleden.

Wij bidden voor die velen
die amper aan Pasen vieren toekomen
omdat zij volop bezig zijn met zorg,
met onderzoek, met het lenigen van nood.

Wij bidden voor al die mensen
die op de vlucht zijn
en die zich, meer dan wij beseffen,
kunnen inleven in Israël,
ingesloten tussen het water van de dood
en een onleefbaar leven.

Wij bidden u voor al die mensen
die slachtoffer zijn van de farao's van deze wereld.
Wij bidden voor machthebbers van nu,
om bekering, om omkeer,
om wijsheid en geloof.

[kort stiltemoment]

Vader en God van alle troost,
verleen ons
door Uw heilig Woord en Uw Geest
een vast, opgewekt en dankbaar geloof,
opdat wij deze en alle nood
zalig kunnen overwinnen.

Laat ons eindelijk proeven en ervaren,
dat het de waarheid is,
wanneer Uw lieve Zoon Christus zelf spreekt:
'Wees getroost,
Ik heb de wereld overwonnen'.

*

Afronding

Lied: LB 641⁴

(of: Sela, 'Ik leef door te sterven'; zie <https://www.sela.nl/liederen/191/ik-leef.html?q=pasen> | Sela, 'De Heer is je schild'; <https://www.sela.nl/liederen/10/mijn-toevlucht-psalm-91.html>)

Jezus leeft en ik met Hem!
Dood, waar is uw schrik gebleven?
Hem behoor ik en zijn stem →

roept ook mij straks tot het leven,
opdat ik zijn licht aanschouw,
dit is al waar ik op bouw.

⁴ Tekst: Ad den Besten (vertaling van Chr. F. Gellert, 'Jesus lebt, mit ihm auch ich')

Jezus leeft! Hem is het rijk
over al wat is gegeven.
En ik zal, aan Hem gelijk,
eeuwig heersen, eeuwig leven.
God blijft zijn beloften trouw,
dit is al waar ik op bouw.

Jezus leeft! Hem is de macht.
Niets kan mij van Jezus scheiden.
Hij zal, als de vorst der nacht →

mij te na komt, voor mij strijden.
Drijft de vijand mij in 't nauw,
dit is al waar ik op bouw.

Jezus leeft! Nu is de dood
mij de toegang tot het leven.
Troost en kracht in stervensnood
zal de Levende mij geven,
als ik stil Hem toevertrouw:
Gij zijt al waar ik op bouw!

Zegen:

God zal met ons meegaan

als licht in je ogen
en lamp voor je voet,

als hand op je hoofd
en arm om je schouder,

als baken bij ontij
en verte die wenkt,

als groet op je lippen,
en hoop in je hart

als stem die je uitdaagt
en woord dat je voorgaat.⁵

Laat (als dat tenminste veilig is) de kaars de hele dag branden. Of steek vanavond bij de maaltijd weer aan.

Tijd voor geven

- **Aandacht geven:** wie wil je vandaag speciaal een goed en gezegend Paasfeest wensen? Schrijf een kaartje, bel, app, skype of zoom.
- **Aandacht geven:** kijk op www.nietalleen.nl en zie wat jij kunt bijdragen. Of: durf te vragen!
- **Aandacht geven:** wie wil je graag laten meegenieten van jullie paasmaaltijd? Maak wat extra en breng dat langs.
- **Geld en goed geven:**
 - Hulp aan kinderen in (corona)nood: <https://www.savethechildren.nl/>
 - Hulp aan daklozen, migranten en ouderen: <https://www.santegidio.nl/santegidio-in-tijden-van-corona/>

⁵ Christiane Berkvens-Stevelinck en Sytze de Vries, *Vieren & brevieren*, Liturgische bouwstenen voor kleine geloofsgemeenschappen, 88.

Bij de viering – praktische suggesties en achtergronden

- Deze viering is zo gemaakt dat het een doorlopend geheel is. Maar ook kunnen er onderdelen uit worden gebruikt, of de viering kan op onderdelen worden aangepast aan de eigen mogelijkheden.
Ze is bedoeld voor vieringen thuis, maar kan ook gebruikt worden als uitgangspunt voor online-vieringen.
- Bij het aansteken van de (Paas)kaars: de afkorting K staat voor de persoon die de **K**aars aansteekt. Zijn er kinderen bij deze viering betrokken, laat dan een van hen de kaars aansteken. De K staat dan voor **K**ind. De A staat voor allen. Als er in deze viering een tekst vet gedrukt staat is het de bedoeling dat iedereen deze tekst uitspreekt. In alle gevallen: maak van te voren een afspraak wie wat voor haar of zijn rekening neemt.
- Bij *Rond de Bijbel*: De afbeeldingen bij de Bijbellezingen en de beeldmeditaties kunnen ook groot op scherm worden getoond op het juist moment. Ze zijn achtereenvolgens hier te vinden:
 - Bij de eerste beeldmeditatie:
 - Marc Chagall, Doortocht (lichte kleuren): <https://www.marc-chagall-paintings.org/The-Train-Crossed-the-Red-Sea-from-Exodus.html>
 - Marc Chagall, Doortocht (met kruis): <http://twi-ny.com/blog/wp-content/uploads/2014/01/marc-chagall-exodus-e1391000334150.jpg>
 - Bij de tweede beeldmeditatie:
 - Bij de overweging:
 - https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7e/Disciples_running_by_EB.jpg. [Zie ook: <https://www.artway.eu/content.php?id=1171&lang=nl&action=show>; of: <https://www.artway.eu/content.php?id=1340&lang=nl&action=show>]
- Wil je in deze Paasviering thuis aandacht geven aan de Maaltijd van de Heer dan kan dat door op de plek waar een * staat, het gebed af te ronden met de onderstaande woorden:⁶

Heer God,
wij geloven dat U hier in ons midden bent.
Wij hebben uw aanwezigheid ervaren
in ons lied, in ons gebed en in de woorden van de Schrift.

Wij hebben U lief boven alles
en zouden niets liever willen dan U nu ook verwelkomen
in de tekenen van brood en wijn.

Nu wij de die tekenen niet daadwerkelijk kunnen ontvangen,
vragen wij ons in uw genade te geven dat we het in gedachten kunnen vieren.

⁶ Dit gebed is een bewerking van Hans Kronenburg van een *Gebed om geestelijke communie* uit de Oud-Katholieke traditie, in iets aangepaste vorm.

Omhels ons en zuiver ons verlangen naar Uw aanwezigheid.
Draag ons in Uw Geest, en laat ons nooit van U gescheiden worden.
Door Jezus Christus, onze Heer die ons leerde bidden:

Onze Vader

- Iets meer achtergrond bij deze manier van *geestelijk avondmaal vieren* is hier te vinden: <https://www.nd.nl/opinie/opinie/964659/val-terug-op-de-traditie-van-geestelijke-communie->
- Teksten waarbij geen bronvermelding is opgenomen:
 - Beeldmeditatie 1: Anje de Heer (Steunpunt Liturgie)
 - Beeldmeditatie 2: Loïs Oosterhof (TUKampen)
 - Overweging: Koert van Bekkum (TUKampen)
- Samenstelling: Anje de Heer (Steunpunt Liturgie) en Geranne Tamminga (TUKampen)